

پس از آن نداشته‌است. به‌رغم وجود روابط دیپلماتیک، برای مثال قبل از انقلاب رفت و آمد شهروندان عادی میان ایران و بحرین به سادگی امکان‌پذیر نبود. هر چند ایران به سادگی به اتباع بحرینی ویزا می‌داد، اما بحرینی‌ها سختگیری‌های زیادی برای صدور ویزای اتباع ایرانی به کار می‌گرفتند. در واقع حتی در دوره‌هایی که تنش در روابط ایران و بحرین وجود نداشت، روابط دو کشور در بهترین حالت عادی بود و هیچگاه در سطح ممتاز و صمیمانه قرار نگرفت.

زمانی که انقلاب در ایران رخ داد، رهبران بحرین نسبت به ایران بیشتر حساس شدند و جبهه گرفتند. رهبران بحرین، همسو با برخی دیگر از رهبران کشورهای عربی اینگونه احساس می‌کردند که عزم و اراده حکومت انقلابی در ایران این است که با تحریک وقایعی مشابه، حکومت‌های کشورهای جنوب خلیج فارس را نیز تغییر بدهد. واقعیت این است که وضعیت آزادی و دموکراسی در بحرین، به‌رغم وجود مشکلات بنیادین، نسبت به دیگر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس بدتر نیست. بحرین از گذشته دارای پارلمان، قانون اساسی و حتی تعدادی از روزنامه‌ها و رسانه‌ها است که در بیان مطالب تا حدی آزادی دارند. در بحرین از احزاب خبری نیست و حکومت به صورت

ریشه‌های تنش در روابط ایران و بحرین

عربستان سعودی زندگی می‌کنند و بعدها وجود این پل مایه نگرانی‌های سیاسی در هر دو کشور شد و به دلایل سیاسی استفاده از این پل برای ارتباط میان دو کشور توسط شهروندان عادی بسیار ناچیز است. تا پیش از استقلال بحرین، یکی از اصلی‌ترین خواسته‌های رهبران عربی در اجلاس‌های اتحادیه عرب این بود که ایران استقلال بحرین را به رسمیت بشناسد. نهایتاً پس از مدتی تنش، ایران موافقت کرد که تحت نظارت سازمان ملل متحد نظرسنجی‌ای در بحرین برگزار شود و با رای اکثریت بحرینی‌ها این جزیره به یک کشور مستقل تبدیل شد. سال ۱۳۵۰ با رسمیت پیدا کردن استقلال بحرین، تعیین حدود میان دو کشور ایران و بحرین انجام شد و با حضور اردشیر زاهدی، وزیر خارجه وقت ایران، سفارت ایران در بحرین افتتاح شد و روابط دیپلماتیک میان دو کشور برقرار شد. در بیش از نیم قرن که از استقلال بحرین می‌گذرد، منامه هرگز روابط چندان ممتازی با تهران، چه پیش از انقلاب و چه

سیدمرتضی موسوی خلخالی
دیپلمات پیشین ایران در بحرین

در جمع کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، بحرین ضعیف‌ترین و کم‌درآمدترین کشور محسوب می‌شود؛ تا جایی که معمولاً بخشی از کسری بودجه بحرین توسط عربستان سعودی تامین می‌شود. روابط میان بحرین و عربستان سعودی، روابطی ویژه است. پل عظیم ۲۵ کیلومتری دوستی بحرین و عربستان، مشهور به پل ملک فهد، روی خلیج فارس تنها مسیر ارتباط زمینی جزیره بحرین با همسایگانش است. البته این پل بحرین را با اکثریت جمعیت شیعه به منطقه الشرقیه در عربستان سعودی متصل می‌کند که در آنجانب جمعیت بزرگ شیعیان

تکس، وزارت خارجه

قاسم محبعلی مدیرکل پیشین خلیج فارس وزارت امور خارجه در گفت‌وگو با «هم‌میهن» مطرح کرد:

ضرورت اجماع فرانهادی

سیاست خارجی بحرین به نوعی پیرو و استمرار سیاست خارجی عربستان سعودی باشد و بعد از عادی‌سازی روابط تهران و ریاض، منامه هم به سرعت به فرآیند عادی‌سازی بپیوندد. چرا این اتفاق نیفتاد و هنوز ایران و بحرین نتوانسته‌اند روابط خود را احیا کنند؟

مسائل سیاست خارجی هر کشوری با کشور دیگر متفاوت است. تردیدی وجود ندارد که رابطه بحرین و عربستان کاملاً به هم پیوسته و هماهنگ است و منامه به نوعی متحد جدایی‌ناپذیر عربستان است. در بین کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، رابطه بحرین با عربستان سعودی کاملاً نسبت به دیگر کشورها متفاوت است. بحرین هم به لحاظ تاریخی، هم به لحاظ قومی و هم به لحاظ نگرانی‌های ژئوپلیتیک، بیشتر از بقیه همسایگانش به عربستان سعودی نزدیک است. اما مسائل عربستان سعودی و بحرین در قبال ایران متفاوت است. بحرین جزیره‌ای بود که ایران تا اوایل دهه ۱۹۷۰ مدعی بود که این جزیره بخشی از خاک ایران تلقی می‌شود و حتی به لحاظ رسمی از نظر قوانین ایران، بحرین استان چهاردهم ایران تلقی می‌شد. اما واقعیت این بود که بحرین چندین قرن بود که از ایران جدا شده بود و قدرت‌های بزرگ بین‌المللی حاکمیت

گشوده نشده‌است. پاییز سال گذشته، سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان نخستین وزیر خارجه ایران پس از ۱۶ سال به بحرین سفر کرد. عراقچی پس از دیدار با پادشاه و وزیر خارجه بحرین در خصوص عادی‌سازی روابط با منامه گفت: «درخصوص احیای روابط دو کشور مسائلی بین دو کشور وجود دارد که باید در یک روند تدریجی و با صبر و حوصله به آن پرداخت و تا رسیدن به آن نقطه هنوز فاصله داریم. حسن‌نیت در هر دو طرف وجود دارد که بتوانیم مشکلاتی که وجود دارد را به شیوه خوبی حل و فصل کنیم.» برای بررسی ریشه‌های اختلاف در روابط تهران و منامه و گام‌های لازم برای عادی‌سازی روابط با قاسم محبعلی، مدیرکل پیشین خلیج فارس وزارت امور خارجه گفت‌وگو کردیم. در ادامه متن کامل این گفت‌وگو را مطالعه می‌کنید.

«به‌رغم پیشرفت فرآیند عادی‌سازی روابط ایران با کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس، از جمله عربستان سعودی و امارات متحده عربی، تلاش‌ها برای عادی‌سازی روابط ایران با بحرین همچنان ناکام مانده‌است. اینگونه تصور می‌شد که

شهاب شهسواری
خبرنگار گروه دیپلماسی

پس از آنکه ایران و عربستان سعودی، اسفند ۱۴۰۱ تصمیم گرفتند روابط خود را پس از هفت سال قطع کامل روابط عادی‌سازی کنند، بهبود روابط ایران و کشورهای عربی منطقه شتاب بیشتری گرفت. با این حال رابطه ایران با دو کشور عربی منطقه یعنی مصر و بحرین همچنان در وضعیت تعلیق باقی مانده‌است. روابط ایران و بحرین از ابتدای انقلاب اسلامی در ایران با فرازونشیب‌های زیادی مواجه شده‌است. از زمان وقوع خیزش‌های موسوم به بهار عربی در منطقه، روابط دو کشور به شدت دچار تنش شد و با قطع روابط عربستان سعودی با ایران، روابط تهران و منامه هم کاملاً قطع شد. انتظار می‌رفت با توجه به نزدیکی روابط بحرین و عربستان، بعد از عادی‌سازی روابط تهران و ریاض، بحرین هم به پیروی از همسایه بزرگ‌تر روابط خود را با ایران بهبود بخشد، اما بعد از گذشت نزدیک به سه سال، همچنان بن‌بست روابط تهران و منامه

مسئله عربستان سعودی و بحرین، به نظر کاملاً متفاوت است. بحرین بیش از هر چیز علاقه‌مند است که نگرانی‌هایی که نسبت به عملکرد ایران در مورد حکومت خودش دارد، برطرف شود